

PAH, preferents i violència simbòlica

Les conseqüències de la crisi econòmica es fan visibles diàriament en totes les seves dimensions. La contínua destrucció d'ocupació, afavorida pel marc legal de la reforma laboral, fa que cada dia hi hagi persones que perden la feina; les retallades en els serveis bàsics fan que cada dia hi hagi ciutadans que tenen algun tipus de dificultat per accedir a la salut i a l'educació pública de qualitat; les dificultats per pagar les hipoteques contractades durant l'època d'expansió econòmica fan que cada dia hi hagi famílies que viuen l'angoixa de ser desnonades; el negoci bancari de les participacions preferents fa que cada dia hi hagi, especialment, jubilats a punt de perdre els estalvis de tota una vida.

Des dels inicis de la crisi, aquestes persones, ciutadans, famílies i jubilats surten al carrer per expressar el seu rebuig a la situació actual i demanar a l'Estat que intervingui per aturar el malestar creixent en un suposat context de benestar. Entre totes les mobilitzacions que setmanalment omplen els carrers de les ciutats, destaca la persistència de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i, amb menys ressò mediàtic però amb molta perseverança, les plataformes d'afectats per les participacions preferents de diverses entitats financeres. Davant la manca d'intervenció i reacció de l'Estat creix la sensació d'engany i d'abandonament d'aquests col·lectius que acumulen anys de manifestacions i mobilitzacions socials. Darrerament, la sensació d'haver esgotat totes les vies possibles ha portat la PAH a iniciar la campanya d'*escrache*: visites als domicilis dels diputats contraris a les mesures proposades per la PAH amb l'objectiu d'informar-los de la problemàtica dels desnonaments a partir de testimonis reals tot intentant apel·lar a la seva sensibilitat moral. La contundència de la re-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ivindicació ha generat un debat social que es pregunta sobre els límits d'aquestes accions.

La profunditat del debat convida a la reflexió teòrica més enllà de l'opinió personal. Dos conceptes hi poden ajudar: contracte social i violència simbòlica. La idea de contracte social introduïda per Rousseau fa referència al pacte que s'estableix entre els ciutadans i l'estat, en què els primers assumeixen uns deures a canvi que el segon els garanteixi uns drets. L'estat protegeix la ciutadania. La situació de les famílies afectades per la hipoteca o les preferents planteja fins a quin punt s'ha trencat aquest contracte social: ciutadans que no esquiven els seus deures civils però que se senten desprotegits per un estat que no defensa els seus drets com a ciutadans. El dret a un habitatge digne que recull la Constitució i els límits de l'especulació financera davant dels particulars haurien de ser responsabilitat de l'Estat segons les bases del contracte social. Per contra, el govern actua amb irresponsabilitat alhora que exerceix certa violència simbòlica.

La violència simbòlica s'exerceix quan el poder intenta convèncer la majoria sobre un ordre de coses impossible de canviar

El sociòleg francès Pierre Bourdieu introdueix la idea que a més de la violència física hi ha altres formes de violència que s'han d'interpretar des del terreny del simbolisme. La violència simbòlica s'exerceix quan s'imposa una determinada visió del món a favor de determinats interessos: quan el poder intenta convèncer la majoria sobre un determinat ordre de les coses impossible de canviar. Quan el govern del PP esmena la iniciativa legislativa popular de la PAH i, entre altres aspectes, diu que és inacceptable la dació en pagament està exercint una forma de violència simbòlica. Quan el mecanisme d'arbitratge acordat pel PP i el PSOE per tal de retornar els estalvis als afectats per les preferents exclou els clients de Caixa Laietana perquè amb el canvi d'entitat la gran majoria van passar a ser accionistes de Bankia també s'està exercint una forma de violència simbòlica.

L'engany d'un pacte que s'ha trencat i la indefensió d'una violència invisible físicament que s'exerceix simbòlicament fan molt vulnerables les parts perjudicades. La capacitat de reacció en una situació de vulnerabilitat és més limitada. Els afectats per les hipoteques i les preferents han optat per la mobilització social: els seus actius són l'organització col·lectiva i la persistència de les seves reivindicacions. A diferència d'altres moviments socials sorgits en els darrers anys, aquestes plataformes no han estat volàtils, heterogènies i ambigües políticament. La continuïtat en les seves reivindicacions, l'homogeneïtat de les seves demandes i la lluita dins del sistema polític les legitima socialment. Posar en dubte les formes de mobilització i no reconèixer el servei públic que fan al canalitzar la desesperació de la ciutadania també pot arribar a ser una forma de violència simbòlica.